

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 6294/22
6.12.2023 године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судије Сање Агатоновић, председника већа и судија Весне Секулић и Данице Косовац, чланова већа у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Дејан Ковачевић, адвокат из Београда, Студентски трг 8, против тужене “Eurobank direktna” a.d. Beograd, са седиштем у Београду, Вука Караџића 10, чији је пуномоћник Ана Лазаревић, адвокат из Београда, Интернационалих бригада 69, ради утврђења ништавости и исплате стеченог без основа, одлучујући о жалби тужене изјављеној против пресуде Првог основног суда у Београду П 36034/21 од 14.9.2022. године, у седници већа одржаној дана 6.12.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Првог основног суда у Београду П 36034/21 од 14.9.2022. године у првом, трећем и четвртном ставу изреке.

ОДБИЈА СЕ као неоснован захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Првим ставом изреке побијане пресуде делимично је усвојен тужбени захтев па је утврђено да су одредбе уговора о стамбеном кредиту број ... од 20.12.2007. године, закљученог између правног претходника тужене “Eurobank direktne” a.d. Beograd као даваоца кредита и тужиоца као корисника кредита ништаве и да не производе правно дејство и то члан 1 став 1 уговора где је наведено “49.152 CHF”, члан 2 став 1 уговора под “рок” у делу где је наведено: “обрачун и плаћање ануитета утврђених у плану отплате CHF се врши у динарској противвредности по средњем курсу банке на дан уплате. Висина рате ће се усклађивати према тромесечном CHF либору” члан 2 став 3 у коме је наведено: “тромесечни CHF либор + 2.40%”, члан 2 став 7 под “камата” у коме је наведено: “и исти је исказан у CHF”, члан 3 став 1 тачка 2 у делу где је наведено - “износ појединачних ануитета изражен је у CHF”, члан 4 став 2 уговора у делу где је наведено: “CHF” и у члану 7 став 2 у ком је наведено: “износ месечних ануитета изражени је у CHF”. Другим ставом изреке делимично је одбијен као неоснован тужбени захтев којим је тражено да се утврди да је поред утврђеног дела ништавости

одредбе члана 2 став 7 под “камата” уговор о стамбеном кредиту број ... од 20.12.2007. године, закључен између правног претходника тужене - “Eurobank direktna a.d. Beograd” као даваоца кредита и тужиоца као корисника кредита ништав и део одредбе овог члана у ком је наведено: “обрачун камате ће се вршити применом пропорционалне методе”. Трећим ставом изреке усвојен је тужбени захтев па је обавезана тужена да на име стеченог без основа исплати тужиоцу износ од 638.891,69 динара са законском затезном каматом у појединачно означеним месечним износима са законском затезном каматом од доспећа до исплате. Четвртим ставом изреке обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 125.336,00 динара са законском затезном каматом од извршности до исплате.

Благовремено изјављеном жалбом тужена је побијала првостепену пресуду из свих разлога прописаним чланом 373 став 1 Закона о парничном поступку (“Службени гласник РС”; бр. 72/11...18/20) у првом, трећем и четвртном ставу изреке. Трошкове другостепеног поступка опредељено је тражила.

Испитујући правилност првостепене пресуде у побијаном делу сагласно овлашћењима предвиђеним чланом 386 Закона о парничном поступку, (“Службени гласник РС” број 72/11...18/20), Апелациони суд је оценио да жалба тужене није основана.

У првостепеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачке 1, 2, 3, 5, 7 и 9 Закона о парничном поступку, на које Апелациони суд пази по службеној дужности, у смислу члана 386 став 3 истог закона, а изрека првостепене пресуде у потврђујућем делу је јасна и сагласна разлозима датим у образложењу, који су јасни и потпуни, због чега се она неосновано побија и позивањем на битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 12 Закона о парничном поступку.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац као корисник кредита и правни претходник тужене “Eurobank EFG štedionica a.d. Beograd” као давалац кредита су дана 20.12.2007. године закључили уговор о стамбеном кредиту под бројем ... Одредбом члана 1 овог уговора предвиђено је да је предмет уговора наменски кредит у висини од 49.152 CHF за куповину стана. Чланом 2 уговора прописани су услови давања кредита и то рок и камата, тако што је у ставу "рок" прописано да се обрачун и плаћање ануитета утврђених у плану отплате у CHF врши у динарској противвредности по средњем курсу тужене на дан уплате. У ставу "камата" у тачки 1 уговорено је да тужена обрачунава и наплаћује камату по променљивој каматној стопи која у моменту закључења уговора износи тромесечни CHF либор + 2,40% на годишњем нивоу. У члану 2 уговора у ставу камата под тачком тачки 3 наведено је да тужена задржава право промене каматне стопе тј. да банка може до коначног измирења свих обавеза корисника кредита по овом уговору без закључења посебног анекса мењати висину каматне стопе из претходног става, у складу са актима пословне политике банке који регулишу висину и начин обрачуна камате. У тачки 6 истог става наведено је да камату у складу са обрачун из претходног става корисник кредита плаћа банци кроз месечне ануитете отплате кредита у динарској противвредности по средњем курсу тужене на дан уплате. У тачки 7 наведено је да ће се обрачун камате вршити применом пропорционалне методе и исти је исказан у CHF. Одредбом члана 7 уговора одређено

је да се тужилац обавезује да кредит, главницу и камату отплаћује у 360 једанаких месечних ануитета. Чланом 6 корисник кредита је обавезан да уредно и благовремено отплаћује кредит према достављеном ануитетном плану, док је чланом 7 уговора под насловом “отплата” у ставу 2 наведено да је износ месечног ануитета изражен у CHF и да га корисник плаћа у динарској противвредности по средњем курсу банке на дан уплате. Према плану отплате кредита који је предвиђен као саставни део уговора о стамбеном кредиту од 20.12.2007. године тужиоцу је исплаћен кредит у износу од 49.152 CHF (дисконтован нето износ од 47.984,03 CHF), да први ануитет у износу од 228 CHF доспева за наплату 31.12.2007. године. Читањем оверених превода свих порука од 19.12.2006. године, 20.12.2006. године, 21.12.2006. године, 22.12.2006. године, 27.12.2006. године, 2.10.2008. године, 23.12.2008. године, 29.12.2008. године, 7.10.2009. године и 30.12.2010. године произлази да се ради о информацијама у вези са потврдом орочених кредита/депозита између “EFG bank Eurobank” у Атини и “Eurobank EFG a.d. Beograd” која се односи на трансакције у CHF са обрачуном каматном стопом.

Према налазу и мишљењу судског вештака за економско – финансијску област Ане Смилковић од 24.9.2020. године произлази да је укупна разлика између доспелих обавеза по куповном курсу за обрачун у CHF у инцијалним условима (2.527.354,18 динара) и доспелих обавеза по куповном курсу на обрачун у еврима по камати од 3 M eu libor + 1,77% годишње (1.888.492,49 динара) износи 638.861,69 динара. Преостала главница на дан 1.3.2020. године по обрачуну у CHF (по камати 3 M libor + 2,40%) износи 33.071,95 CHF, односно 3.578.034,43 динара, а по обрачуну у еврима (по камати од 3 M euribor + 1,77%) 19.894,84 евра односно 2.291.671,04 динара, па је разлика у корист обрачуна у еврима 1.286.363,39 динара. Вештак је као полазну основу за прерачунавање узела уговор о стамбеном кредиту који је тужена банка нудила у тренутку закључења уговора са тужиоцем у еврима по камати од 3 M euribor + 1,77% годишње.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је у складу са одредбама чланова 11, 12, 15 став 1 и 2, 21 став 1, 100, 101, 103 став 1, 105 став 1 Закона о облигационим односима оценио да је основан тужбени захтев за утврђење ништавости валутне клаузуле и да су одредбе предметног уговора о стамбеном кредиту наведене у ставу првом изреке пресуде ништаве, јер тужена банка није тужиоца на одговарајући начин обавестила о свим пословним ризицима и економско – финансијским последицама које ће наступити применом валутне клаузуле. Приликом закључења уговора поступила је противно императивним прописима и то противно начелу савесности и поштења и дужности да поступа са пажњом доброг стручњака, те тужиоцу није омогућено да се благовремено, разумљиво, потпуно и свеобухватно упозна са економско – финансијским последицама ризика закључења уговора о стамбеном кредиту индексираном у валути CHF, будући да тужена у исте није упутила тужиоца. Тужена банка није доставила доказ да су средства задужена на међународном тржишту пласирана за финансирање конкретног уговора, односно није доказала да је ризик таквог уговора делила заједно са тужиоцем, као слабијом уговорном страном. Током поступка је истицала да се задуживала у валути CHF на коју околност је достављала свифт поруке из којих се може закључити да се у наведеном периоду задуживала у валути CHF, али се не може утврдити да ли је утрошила више или мање девиза које је прибавила на међубанкарском тржишту у односу на износе које је

пласирала кроз закључене уговоре о кредиту, те је суд имајући у виду терет доказивања оценио да тужена није доказала да је пласирана средства спорним уговором о кредиту прибавила посредством сопственог задужења у истој валути. Такође, предметним уговором предвиђено је једнострано право за банку да висину каматне стопе утврђује и мења у складу са кретањем на тржишту. Првостепени суд је делимично одбио као неоснован тужбени захтев којим је тужилац тражио да се утврди да је поред утврђеног дела ништавости одредбе члана 2 став 7 под камата предметног уговора ништав и део у коме је наведено обрачун камате ће се вршити применом пропорционалне методе, јер је оценио да је тај део одредбе у складу са принудним прописима, јавним поретком и добрим обичајима, односно да је такав метод обрачуна камате дозвољен и да је у складу са Законом о затезној камати и донетим одлукама Уставног суда Србије. С обзиром да је последица утврђења ништавости наведених одредби поменутог уговора, према члану 104 став 1 и 3 Закона о облигационим односима - обавеза тужене да врати тужиоцу оно што је по основу тих одредби примила, првостепени суд је у складу са одредбама члана 210 и 214 Закона о облигационим односима обавезао тужену да тужиоцу исплати износ од 638.861,69 динара на име стеченог без основа, имајући у виду да је утврђена апсолутна ништавост наведених одредби, након чега се уговор извршава конверзијом, а економско финансијским вештачењем је утврђено да разлика између доспелих износа обрачунатих у CHF по иницијалним условима, које је тужилац исплатио туженој прерачунаога у динарима и доспелих обавеза по куповном курсу за обрачун у еврима по камати од 3 M eulibog + 1,77% годишње износи 638.861,69 динара. Истакнути приговор тужене о застарелости потраживања тужиоца оценио је неоснованим јер, како је овом пресудом утврђена ништавост уговорне одредбе, рок застарелости потраживања по основу стицања без основа из члана 371 Закона о облигационим односима за враћање плаћеног по тој ништавој уговорној одредби није могао да тече пре него што је утврђена ништавост уговорне одредбе, због чега захтев за враћање датог по основу ништаве одредбе, који је истакнут истовремено са захтевом за утврђење ништавости није застарео.

Према оцени Апелационог суда, првостепени суд је на правилно и потпуно утврђено чињенично стање, правилно применио материјално право и за своју одлуку дао довољне и јасне разлоге, које у целини прихвата и Апелациони суд и сходно члану 396 став 2 Закона о парничном поступку, на исте упућује.

Неосновано се жалбом указује да тужилац није доказао постојање правног интереса за тужбу, из разлога што тужилац као уговорна страна свакако има правни интерес за подношење тужбе за утврђење ништавости одредби означеног уговора о стамбеном кредиту пошто се на ништавост може позивати свако заинтересовано лице, а тим пре и уговорна страна.

Противно жалбеним наводима чињенично стање од значаја за одлуку о захтеву за утврђење ништавости уговорних одредаба је доказима изведеним сходно члану 7 став 1 и члану 228 Закона о парничном поступку у вези са чланом 229 став 2 истог закона, правилно и потпуно утврђено, а на њима заснован чињенични закључак првостепеног суда резултат је правилне примене одредбе члана 8 Закона о парничном поступку који се изјављеном жалбом не доводи у сумњу.

Неосновано се жалбом тужене указује на погрешну примену материјалног

права.

Тачно је да је уговарање валутне клаузуле допуштено у складу са одредбом члана 395 Закона о облигационим односима и чланом 34 Закона о девизном пословању (“Службени гласник РС”; бр. 62/06...30/2018) будући да се валутном клаузулом успоставља ефикасан механизам заштите од економских појава које могу довести до смањења вредности валуте уговора, односно смањења или немогућности реализације очекиване добити, што је утемељено у одредби члана 15 Закона о облигационим односима као средство за очување једнакости узајамних давања даваоца и корисника кредита. Међутим, валутна клаузула не може бити инструмент преваљивања валутног ризика искључиво на корисника кредита уколико то није посебно уговорено и уколико корисник кредита пре закључења уговора, на њему разумљив начин није упознат са свим економско – финансијским последицама ризика које ће он преузети прихватањем такве уговорне клаузуле. Писано обавештење о преваљивању свих правних и економских последица валутног ризика са банке на корисника кредита битан је услов пуноважаности уговорне клаузуле о индексацији динарског дуга применом курса швајцарског франка и у ситуацији када је давалац кредита – банка у складу са одредбом члана 25 Закона о девизном пословању на међународном тржишту задужила у одређеној страни валути и преузела обавезу да и враћање поменутог износа по том основу реализује у истој валути, а ради пласирања конкретног кредита кориснику, као и ситуацији када се банка на међународном тржишту није задужила на описани начин. Дакле, у оба случаја корисник кредита се писаним обавештењем мора информисати о могућности раста курса швајцарског франка. То је нужан услов чијим се испуњењем опредељује правна ваљаност индексирања динарског дуга применом курса швајцарског франка.

У том смислу, без утицаја су жалбени наводи тужене да првостепени суд није имао у виду да је током првостепеног поступка достављен доказ да се тужена на међународном тржишту уговором о зајму са међународном финансијском организацијом задужила у валути СНФ, као и наводи жалбе да код таквог доказа тужена банка не мора доказати да је управо средства која је прибавила зајмом пласирала конкретно тужиоцу по основу закљученог уговора о кредиту, будући да током поступка тужена банка није тврдила да је писаним путем обавестила тужиоца - корисника кредита, да се на међународном тржишту задужила у одређеној страни валути, те да се преузети валутни ризик од стране банке према њеном повериоцу преваљује на корисника кредита.

Пуноважност валутне клаузуле условљена је кумулативним испуњењем наведеног нужног услова - писаног упозорења кориснику кредита на могући раст курса швајцарског франка који је банка као специјализована финансијска организација могла и морала предвидети и о томе упознати корисника кредита пре закључења уговора, што у конкретном случају тужена током првостепеног поступка није доказала.

Такво поступање банке условљено је императивним поштовањем основних начела облигационог права прописаних одредбама члана 12,13,14,15 и 16 Закона о облигационим односима. Обавеза банке да поштено поступи и упозори корисника кредита на стварни ризик и економске последице које таква клаузула производи конституисано је императивним одредбама члана 3 тачка 11, 17 и 18 раније важећег

Закона о заштити потрошача (“Службени гласник РС”, бр. 79/05), важећег у време закључења спорног уговора, односно одредбама чланова 41, 42 и 43 сада важећег закона (“Службени гласник РС”; бр. 62/1444/18) и одредбама чланова 13 и 15 Закона о заштити корисника финансијских услуга (“Службени гласник РС”, бр. 36/11, 139/14), како је правилно закључио и првостепени суд. Неиспуњењем наведених услова у тренутку закључења уговора искључује се и могућност судске заштите клаузуле о индексирању динарског дуга корисника кредита применом курса швајцарског франка, јер се њеном применом на начин како је у конкретном случају учињено нарушава еквивалентност узајамних давања даваоца и корисника кредита.

Са изложеног, неосновано се жалбом тужене указује да обавеза банке да обавести корисника о последицама примене валутне клаузуле у време закључења предметног уговора није била прописана ниједним законским нити подзаконским актом.

Како је следом свега наведеног првостепени суд правилно утврдио ништавости уговорне обавезе о валутној клаузули, једанкост уговорних страна у погледу дејства ништаве уговорне одредбе успоставља се враћањем примљеног по основу ништаве клаузуле у смислу одредбе члана 104 став 1 Закона о облигационим односима – дакле одговарајућом накнадом у новцу према вредности у време доношења судске одлуке, како је то правилно закључио и првостепени суд. Висина потраживања тужиоца према туженој по основу ништаве валутне клаузуле произлази из налаза и мишљења судског вештака економско – финансијске струке који је правилно дат на основу параметара за обрачун према валутној клаузули израженој у еврима у време закључења предметног уговора.

Приликом доношења одлуке Апелациони суд је ценио и остале жалбене наводе, али их посебно не образлаже, јер су без утицаја на могућност другачијег пресуђења.

Правилном применом одредби чланова 153 и 154 Закона о парничном поступку, првостепени суд је одлучио о трошковима парничног поступка чију је висину определио сагласно одредбама Адвокатске тарифе и Таксене тарифе важећим у време пресуђења.

На основу изложеног, применом члана 390 у вези са чланом 387 став 1 тачка 2 и применом члана 401 тачка 2 Закона о парничном поступку одлучено је као у првом ставу изреке.

Како тужена није успела са жалбом, то је у складу са чланом 165 став 1 Закона о парничном поступку у вези са чланом 153 став 1 истог закона одбијен као неоснован њен захтев за накнаду трошкова другостепеног поступка, одлуком садржаном у другом ставу изреке.

Председник већа-судија
Сања Агатоновић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић